

Handläggare
Niemiä Tuomo
Hellstrand Eva

Datum
2015-04-13
Rev. 2015-05-12

Diarienummer
AMN-2015-0158

Arbetsmarknadsnämnden

Av FP, M, C och KD aktualiserad fråga 2015-02-26: Hur kan vi utveckla yrkesvux?

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden föreslås besluta

att den av FP, M, C och KD aktualiserade frågan angående utveckling av yrkesvux anses besvarad och läggs till handlingarna.

Sammanfattning

Vid nämndens sammanträde 26 februari 2015 aktualiserade Benny Lindholm (FP), Carolina Bringborn Anadol (M), Ehsan Nasari (C) samt Torbjörn Aronson (KD) tre frågor angående yrkeskurser inom gymnasial vuxenutbildning i Uppsala.

- 1) Hur väl svarar yrkesvux idag mot arbetsmarknadens behov?
- 2) Finns det en risk att yrkesvuxutbildningen idag inte tillräckligt snabbt kan anpassas till efterfrågan på arbetsmarknaden?
- 3) Är det möjligt att upphandla yrkesvux enligt tjänstekoncession, och om det är möjligt, vilka för- respektive nackdelar skulle en sådan upphandling ha för yrkesvux?

Ärendet

Hur väl svarar yrkesvux idag mot arbetsmarknadens behov?

Yrkesvux är namnet på en statlig satsning som funnits sedan 2009. Kommuner kan ansöka om statsbidrag till yrkesinriktade kurser inom gymnasial vuxenutbildning. Avsikten med yrkesvux är att ge fler vuxna en möjlighet att gå en yrkesutbildning. Om alla behöriga sökande inte kan tas emot till utbildningen ska företräde ges till den som har kort tidigare utbildning och en svag ställning på arbetsmarknaden (förordning 2013:1114) .

Uppsala kommun har kunnat genomföra en betydande del av sina gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna inom ramen för statsbidraget till yrkesvux.

Vid arbetsmarknads- och näringslivsdagarna i Uppsala 12-13 mars 2015 presenterade arbetsmarknadsminister Ylva Johansson nedanstående områden från arbetsförmedlingens statistik "Var finns jobben" yrken med goda möjligheter till jobb i Sverige.

Undersköterskor	Bilmekaniker	Takmontörer
Byggnadsplåtslagare	Fastighetstekniker	Styr- och reglertekniker
Kockar	Betongarbetare	Lastbilmekaniker
Bagare/konditorer	Golvläggare	VVS-montörer
Verktygsmakare	Servitörer	Distributionselektriker
Anläggningsarbetare	Telefonförsäljare	Glasmästare
Murare	Kranförare	Tunnplåtslagare

Utbudet inom komvux i Uppsala och närliggande kommuner svarar till stora delar mot efterfrågan inom ovanstående yrken. I Uppsala pågår sedan flera år ett samarbete med kommuner i Uppland samt Sigtuna kommun när det gäller just yrkesutbildningar. Utbildningarna presenteras i en gemensam katalog och kostnaderna för utbildning kommunerna emellan regleras med sedvanlig interkommunal ersättning. För de utbildningar som inte finns i den närmaste regionen tillämpas också generösa bestämmelser för elever från Uppsala att kunna ta del av Stockholmsregionens breda utbud.

När det gäller samverkan med arbetsförmedlingen och deras utbud finns det också totalt sett en bredd. Den årliga redovisningen till Skolverket av statsbidrag för yrkesvux visar att en stor del av de elever som läser inom komvux yrkesutbildningar är kvinnor, drygt 60 procent. Detta kan jämföras med de yrkesutbildningar som ges via arbetsförmedlingen där det omvända förhållandet råder med en majoritet manliga deltagare. Uppsalas utbud och arbetsförmedlingens utbud kompletterar därmed varandra i detta avseende. Inför planeringen av utbud inom yrkesvux och i ansökan om statsbidrag görs även en avstämning med arbetsförmedlingen lokalt i Uppsala för att säkerställa att planerat utbud stämmer med arbetsförmedlingens bild av behovet i kommunen.

Uppsala kommun följer upp utbildningarna inom yrkesvux till Skolverket. I den senaste redovisningen svarade ca 200 av de drygt 300 personer som besvarade frågan om sysselsättning att deras sysselsättning efter avslutad yrkesvux var relaterad till deras nuvarande yrkesområde. Liknande positiva resultat har kommit fram i kommunens mer begränsade urval från uppföljningen sex månader efter avslutade yrkesutbildningar.

Sammanfattningsvis bedömer därför förvaltningen att boende i Uppsala kommun har en bra tillgång till yrkesutbildningar utifrån arbetsmarknadens behov.

Finns det en risk att yrkesvuxutbildningen idag inte tillräckligt snabbt kan anpassas till efterfrågan på arbetsmarknaden?

Flertalet yrkesutbildningar är dyra för anordnarna att arrangera. Speciallokaler och dyr utrustning kräver stora investeringar och har löpande underhållskostnader. För en anordnare

att bygga upp och starta en helt ny utbildning krävs det stora investeringar och att hitta ändamålsenliga lokaler kan ta tid. I ett sådant läge kan "startsträckan" för en anpassning till efterfrågan vara tidskrävande. Som i all upphandling krävs också hänsyn till tider för att genomföra upphandling och beslut om avtalstider att följa.

Många av yrkesutbildningarna inom komvux genomförs också inom kommunens gymnasieskolor. Gymnasieskolorna styrs av gymnasieförordningens läsårstider där gymnasieskolan har uppehåll i undervisningen under sommar, jul, påsk och sportlov. Vuxenutbildning ska enligt sin förordning pågå kontinuerligt under året för att eleverna inte ska tvingas till onödigt långa studietider eller ökade lån från CSN för sina studier. Denna komplexitet att bedriva vuxenutbildning inom gymnasieskolan medför en svårighet till snabba anpassningar. Lärarnas tjänster planeras inför kommande läsår i slutet av vårterminen och schemalaggningen för det kommande läsåret görs i stor utsträckning under sommaren för att ligga klart till skolstarten i augusti. Lärarna på gymnasieskolorna är i stor utsträckning anställda på så kallade ferietjänster. Anställningsformen är inte anpassade efter vuxenutbildningens skärpta krav på kontinuerlig undervisning. Dessa förhållanden försvarar snabba anpassningar till efterfrågan på arbetsmarknaden under gymnasieskolans pågående läsår.

En slutsats är därför att det finns vissa svårigheter att snabbt anpassa utbudet av yrkesutbildningar till efterfrågan på arbetsmarknaden. Dock finns det som tidigare beskrivits bra förutsättningar till ett kompletterande utbud i regionen som kan träda in under den tid som det lokala utbudet anpassas.

Är det möjligt att upphandla yrkesvux enligt tjänstekoncession, och om det är möjligt, vilka för- respektive nackdelar skulle en sådan upphandling ha för yrkesvux?

Det finns inga principiella hinder att upphandla yrkesvux enligt tjänstekoncession. Tilldelning av kontrakt sker inom tjänstekoncession genom att utbildningsanordnaren erhåller rätten att bedriva vuxenutbildning enligt de i förfrågningsunderlaget angivna förutsättningarna. De utbildningsanordnare som uppfyller samtliga ställda krav kommer att tilldelas tjänstekoncessionen att bedriva vuxenutbildning. En tjänstekoncession skiljer sig från en traditionell upphandling bl a genom att anordnaren står för den affärsmässiga risken för uppdraget vilket innebär att anordnaren ges större möjlighet att bestämma på vilket sätt uppdraget ska utföras och kan därmed påverka uppdraget i högre utsträckning än i en traditionell upphandling. Anordnarens resultat påverkas således av den egna prestationen.

Ett avtal om en tjänstekoncession förutsätter därmed att anordnaren tar en ekonomisk risk för tjänsten. Det kan t ex handla om en utbildningsanordnare som erbjuder en viss typ av utbildning. Beställaren betalar ingen ersättning för att anordnaren bedriver utbildningen utan betalar för elever som väljer anordnaren och som tar del av undervisningen. Utbildningsanordnaren vet inte på förhand hur många elever som kommer att välja anordnaren. Detta medför att anordnaren tar en ekonomisk risk avseende investeringar och bemanning.

För att lyckas med en tjänstekoncession krävs därför en efterfrågan och viss volym sökande elever till utbildningarna. I en tjänstekoncessionsupphandling bör leverantören inte låsas upp i detaljerade krav utan ges utrymme att utveckla tjänsten inom sitt ekonomiska risktagande. Inom utbildning är mycket av verksamheten redan styrd i skollag och förordningar. Beställaren ska därför inte ställa detaljerade krav utöver gällande styrdokument på hur tjänsten ska utföras utan lämna ett friutrymme för anordnare att ge eleverna förutsättningar till måluppfyllelse i sina studier.

En annan viktig skillnad mot en traditionell upphandling är att avtalstiderna bör vara längre i en tjänstekoncession. Om man erbjuder långa avtalstider, kan det stimulera fler att lägga anbud. Dessutom måste en ny anordnare ha rimlig tid att etablera sig på och att utveckla koncessionen.

Tjänstekoncessionens fördelar är bland annat en mångfald av anordnare. Eleven får en möjlighet att välja skola utifrån sina önskemål och den inriktning i pedagogik och metodik som skolan format. Med utrymme för anordnare att inom givna ramar utveckla sin verksamhet mot sin särprägel kan eleverna få tillgång till en utbildning utifrån sina specifika behov. Flera utförare ger eleven större utrymme till byte av anordnare om han/hon inte är nöjd med den valda skolan.

Tjänstekoncessionens nackdelar inom yrkesvux finns främst inom volymerna. Det är förhållandevis få elever inom vissa yrkesutbildningar och att upprätthålla ett brett utbud med många utförare kan medföra att eleverna sprids bland utförarna. Volymerna blir därmed för små för att anordnare ska få ekonomi i utbildningen. Detta riskerar att utbildningen inte kommer igång och elever tvingas till omval eller väntetider på nya ansökningsomgångar.

Förvaltningen har varit i kontakt med Västerås stad där en tjänstekoncessionsupphandling nyligen är genomförd. Denna upphandling har resulterat i ett stort antalet utförare, vilket medfört att flera utbildningar inte kommit igång som planerat då elevgruppen spridits ut på flera utförare. Västerås stad har bl a tvingats till förhandlingar med utförare om att starta utbildningar med färre deltagare än vad som angavs i förfrågningsunderlaget för start av kurs.

En ytterligare nackdel med tjänstekoncessionens mångfald av anordnare är att den kräver en större administration för uppföljning och tillsyn från beställarens sida.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Direktör

Arbetsmarknadsnämnden 26 februari 2015

Hur kan vi utveckla yrkesvux?

Arbetsmarknadsnämndens främsta uppdrag är att stötta människor till egen försörjning. Att vuxenutbildningen nu ligger inom nämndens ansvarsområde öppnar därför för stora möjligheter att använda utbildning strategiskt samt att i än större utsträckning anpassa vuxenutbildningen efter arbetsmarknadens behov.

När människor står långt ifrån arbetsmarknaden kan en yrkesutbildning korta vägen till egen försörjning. När vi kan arbeta allt längre blir det också naturligt att fler byter bana en eller flera gånger under livet. Därför måste möjligheterna till omställning vara goda. Vuxenutbildningen måste kunna vara ett stöd i den omställningen, genom att möta en arbetsmarknad som har höga krav med utbildningar som är väl anpassade efter arbetsmarknadens behov.

Vi vill därför ställa följande frågor:

- Hur väl svarar yrkesvux i dag mot arbetsmarknadens behov?
- Finns det en risk att yrkesvuxutbildningen idag inte tillräckligt snabbt kan anpassas till efterfrågan på arbetsmarknaden?
- Är det möjligt att upphandla yrkesvux enligt tjänstekoncession, och om det är möjligt, vilka för- respektive nackdelar skulle sådan upphandling ha för yrkesvux?

Benny Lindholm

2:e vice ordförande (FP)

Carolina Bringborn Anadol

ledamot (M)

Ehsan Nasari

ledamot (C)

Torbjörn Aronson

ledamot (KD)